

Et sundt og langt arbejdsliv –lad os gøre det muligt

Som klinikere i arbejdsmedicin møder vi mennesker på daglig basis, som har brug for et mere 'rummeligt' arbejdsmarked. Det vil sige et arbejdsmarked, hvor der tages hensyn og skabes plads til integration og fastholdelse for borgere med fysiske, psykiske og/eller sociale udfordringer. Vi møder mennesker i identitetsmæssig krise og eksistentiel usikkerhed over, at de ikke længere kan varetage det job, de er uddannet til. De har brug for afklaring om arbejdsbetinget lidelser og vejledning om fremtidige arbejdsforhold set i forhold til netop deres sygdomshistorik. De positive effekter af at have tilknytning til et arbejde er velkendte (1), og det er en kendsgerning, at fravær fra arbejdsmarkedet grundet sygdom koster samfundet enorme summer (2).

Status er, at der foreligger rigtig meget viden om både de risici, man kan møde på arbejdspladser, såvel som de helbredsmæssige gavnlige effekter mentalt, fysisk og socialt, der er forbundet med at have en tilknytning til et arbejde. Dette er viden, der burde omsættes til praksis på en sådan måde, at vi kan og vil kunne holde til et langt arbejdsliv. Desværre er dette ofte ikke tilfældet. Opgørelser viser at det fortsat er stigning af visse arbejdsrelaterede fysiske og psykiske belastninger (3) og at sygefraværet de seneste år stort set er uændret (4). Dette på trods af mange målrettede tiltag, der er sat i værk med henblik på forbedret arbejdsmiljø og reduktion af sygefravær.

Der er med andre ord ikke tvivl om, at der er et behov for forbedring, men desværre fylder arbejdsmiljø skuffende lidt i de seneste politiske aftaler. Forslagene fra aftalen inden valget fremstår som få og fragmenterede i forhold til det beskæftigelsesministeriet og arbejdsmiljøforligskredsen i Folketinget meldte ud for to år siden under nedsættelsen af et ekspertudvalg til vurdering af arbejdsmiljøindsatsen –at der var "*behov for en grundlæggende gentænkning af arbejdsmiljøindsatsen*".

Det indgår som et af FN's 17 verdensmål at opnå et anstændigt og inkluderende arbejde for alle (5). Vi, der arbejder for et sundt og sikkert arbejdsliv på daglig basis, efterspørger en mere gennemgribende strategi for en forbedret arbejdsmiljøindsats og et mere rummeligt arbejdsmarked i Danmark som kan stå på mål med FNs mål, og vi vil i dette indlæg pege på følgende forslag til fokus og forbedringspunkter.

1. At fremme 'arbejdssundhed' bør være en grundlæggende samfundsværdi i Danmark. I konkurrencen med andre vigtige værdier i vores velfærdssamfund, synes arbejdssundhed at være blevet nedprioriteret, hvilket kan være medvirkende til at usunde arbejdsmiljøer er svære at ændre. Det er tiltrængt med en kulturændring, hvor et sundhedsfremmende og trygt arbejdsmiljø burde fremhæves som en selvfølgelighed og en moralsk forpligtigelse på alle niveauer: hos individet, i virksomhederne og i samfundet generelt. Som en begyndelse bør betydningen af arbejdssundhed introduceres i folkeskolen og blive en integreret del af uddannelsessystemet.
2. Den viden, de kompetencer og de gode tiltag, som allerede findes bør udnyttes og koordineres bedre. Vi er mange aktører indenfor arbejdsmiljø, som arbejder for at fremme, bevare og genvinde så meget sundhed, livskvalitet og funktionsevne hos den enkelte og generelt i befolkningen som muligt. Der er dog brug for en tydeligere og bedre rolle- og opgavefordeling, samtidig med et større samarbejde og bedre vidensdeling mellem de forskellige aktører. Blandt andet bør samarbejdet mellem sundhedsvæsenet, jobcentre og arbejdsmarkedet styrkes, hvor arbejdsmedicinernes viden og særlige position som kombineret sundhedsfaglige eksperter og arbejdsmiljøaktører bør udnyttes i højere grad og tidligt i forløbet. De arbejdsmedicinske klinikker besidder viden om, hvad der kan være henholdsvis skadeligt og gavnligt i arbejdet for den enkelte patient, men også på det overordnede plan indenfor de forskellige brancher og erhverv. En viden som i øget omfang bør mobiliseres og bruges til bedre forebyggelse ude på arbejdspladserne, til bedre facilitering af fastholdelsesindsatser og tilbagevenden til arbejde – såvel som et styrket fokus på sundhed i arbejde generelt.

3. Vi skal fokusere på at forbedre de dårlige arbejdsmiljøer fremfor at lade det være individets ansvar at være "robust". I dag findes en uhensigtsmæssig accept af, at nogle brancher og arbejdsbelastninger potentielt er sundhedsskadelige, og i stedet for at fokusere på at dette må ophøre, er denne tilgang blevet vendt til en almen betragtning af at nogle medarbejdere vil kunne blive 'nedslidte' som følge af deres arbejde. 'Nedslidning' er et dårligt defineret og ikke-måleligt begreb, som ikke adskiller mellem naturlige aldersrelaterede svækkelser i kroppen og eventuelle skader som følge af usunde arbejdsmiljøer. Debatten om 'nedslidning' fokuserer på mulige årsager til helbreds-mæssige udfordringer for den enkelte medarbejder, og har fjernet fokus fra konsekvenserne, samt på forebyggelse fremadrettet. Vi skal i stedet diskutere, hvordan vi fremadrettet undgår og begrænser dårligere arbejdsmiljøer, og hvordan vi bedst fastholder og integrerer individer med nedsat arbejdsfunktion i arbejde på en værdig og sundhedsfremmende måde.

En fælles vision om et langt, sundt og anstændigt arbejdsliv for alle bør fremhæves som kernen i de konkrete rammer, der nu skal tilrettelægges. Vi er mange, som besidder viden, erfaring, ideer og løsningsforslag, som bør inddrages for at opnå dette, og vi står til rådighed.

Margrethe Bordado Sköld
Læge i arbejdsmedicin,
Formand for Yngre Arbejdsmedicinere (YAM)

Kilder:

- 1) Health effects of employment: a systematic review of prospective studies, van der Noordt M.2014
- 2) Sygdomsbyrden i Danmark 2015, Sundhedsstyrelsen
- 3) "Arbejdsmiljø og helbred 2018" - det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø, NFA
- 4) Danmarks statistik, sygefravær
- 5) <https://www.verdensmaalene.dk/maal/8>